Tjóðskjalasavnið

Útgáva 04.09.20

Dátuleiðsluætlan (datamanagementplan)- vegleiðing

Grundupplýsingar	
Samleiki	Ein relevantur samleiki, møguliga veittur av fíggjarveitara og/ella myndugleika
Fíggjarveitari	Navn á fíggjarveitara, um so er, at hetta hevur týdning
Nummar á peningajáttan	Tilvísing til eina játtanarfrágreiðing, um hon er tøk
Heiti á verkætlan	Hevur tú søkt um fígging, nýt so sama navn sum í umsóknini
Lýsing av verkætlan	Greið í stuttum frá, hvat fyri slag granskingin er, soleiðis at onnur skilja endamálið við dátusavningini: • Hvat fyri slag av granskingarætlan er talan um? • Hvørjar granskingarspurdómar roynir tú at svara? • Hvat er endamálið við dátuinnsavningini?
Høvuðsgranskari	Navnið á høvuðsgranskara í verkætlanini
Samleiki/ID hjá granskara	T.d. ORCID
Kontaktpersónur	Navn (um tað er annar enn høvusgranskarin), tlf.nummar, t-postadressa
Dagfesting av fyrstu útgávu	Skriva dagfesting fyri fyrstu útgávuna av tínari dátuleiðsluætlan
Dagfesting av seinastu broyting	Skriva nær tú seinast broytti dátuleiðsluætlanina?
Politikkur	• Fylgir tín dátuleiðsluætlan verandi mannagongdum? • Hevur tín stovnur/granskingartoymi nakrar leiðreglur fyri dátuleiðslu? • Hevur tín stovnur nakrar ávísar leiðreglur fyri dátutrygd? • Setur tín fíggjarveitari nøkur krøv viðv. dátuleiðsluætlan? • Brúkar tú nakrar formligar standardir í sambandi við dátuleiðsluætlana? Nakrar av upplýsingunum, ið tú skrivar í dátuleiðsluætlana, byggja óivað á ymiskar politikkir. Tað er tískil eitt gott hugskot at greiða frá teimum her, soleiðis at tú kanst vísa til teir so hvørt.
Dátuinnsavnan	
Hvørjar dátur ætlar tú at savna?	Ger eina stutta lýsing av dátunum, umframt verandi dátum (gjørdar av tær ella triðjaparti), ið fara at verða brúktar. Upplýs í øllum førum innihald, slag og hvat dáturnar umfata. Lýs tíni val av formati/sniði og ritbúnaði og ætla um, hvørjar avleiðingar tíni val fara at hava við atliti at varðveiting, trygdaravriti og atgongd. • Hvørji sløg av formatum og hvussu nógv fylla tey? • Fara tíni format/snið og ritbúnaður at gera tað møguligt at tryggja langtíðarvarðveiting og –atgongd til tínar dátur? • Finnast í løtuni dátur, ið tú kanst endurnýta?

Hvussu fert tú at savna/framleiða dátur?	Greið frá, hvussu dáturnar verða savnaðar/framleiddar og hvørji dátusnið/dátustandardir (um nakran) ætlanin er at brúka. Hugsa um, hvussu tú ætlar at skipa dáturnar í sambandi við verkætlanina, t.d. við at lýsa reglur fyri navnageving, útgávureglur og mappubygnað. Greið frá, hvussu tú tryggjar konsistens og góðsku í dátunum. • Hvørjar standardar og háttaløg fert tú at brúka? • Hvussu verða mappur og fílur skipaðar og navngivnar? • Hvussu ætlar tú at handfara útgávustýring? • Hvussu verða dáturnar góðskutryggjaðar?

Skjalfesting og metadátur

Hvat fyri slag av skjalfesting og metadátur skulu fylgja tínum dátum?	• Hvør kunning er neyðug, fyri at tínar dátur kunnu lesast og skiljast í framtíðini? • Hvussu ætlar tú at framleiða ta neyðuga skjalfestingina og metadáturnar? • Hvørjar metadátustandardar fert tú at brúka og hví? Greið frá, hvør skjalfesting verður knýtt at tínum dátum, soleiðis at uttanfyristandandi kunnu skilja og endurnýta dáturnar. Í minsta lagi skulu vera nakrar grundleggjandi upplýsingar sum hjálp til at finna dátur, umframt hvør hevur framleitt dáturnar, eitt heiti, ein dagfesting og møguligar atgongdarforðingar. Sí fráboðanarkema hjá Tjóðskjalasavninum og danska avhendingaskemaið sum eitt dømi upp á grundupplýsingar. Skjalfestingin skal eisini innihalda upplýsingar um háttalag, greiningar, variabulásetingar, orðalista, mátingareindir, áskoðanir eins og snið/format og fílusnið. Huga um, hvussu og hvar tú ætlar at greiða frá hesum upplýsingum. Tað er eitt gott hugskot at fylgja núverandi standardum. DDA (Dansk Data Arkiv brúkar til dømis DDI.

Etisk/siðfrøðilig og løgfrøðilig viðurskifti

Hvussu fert tú at handfara siðfrøðilig viðurskifti?	- Hevur tú loyvi til at varðveita dátur og geva øðrum atgeingi til dátur? - Hvussu tryggjar tú navnloynd hjá møguligum luttakarum í tínum royndum? - Hvussu fert tú at handfara viðkvæmar persónsupplýsingar, soleiðis at tú veitir trygd fyri, at tær verða varðveittar trygt? At varðveita dátur á Tjóðskjalasavninum verður av Dátueftirlitinum síðustillað við at strika dátur, sostatt kunnu persónsviðkvæmar upplýsingar varðveitast á Tjóðskjalasavninum. Siðfrøðiligir spurningar kunnu hava týdning fyri, hvussu tú viðgert tínar dátur. Bæði í sambandi við hvussu tær skulu varðveitast, hvør fær atgongd, og hvussu leingi tær eru varðveittar. Tú eigur at vísa, at tú ert eftiransin í siðfrøðiligum spurningum, og at tú hevur fyrilit fyri leiðreglunum á tínum stovni (eisini teimum, ið eru uttanfyri tey lógarásettu viðurskiftini).
Hvussu fert tú at viðgera møguligar spurningar um upphavsrætt og vitbornan ognarrætt?	• Hvør eigur dáturnar? • Hvør skal geva loyvi til, at dáturnar kunnu endurnýtast? • Eru nakrar avmarkingar hjá triðjaparti fyri at fáa fyri atgongd til at endurnýta dáturnar? • Verður dátudeiling seinkað orsakað av útgávum ella patentum? Greið frá, hvørji og hvussu mong skulu spyrjast um loyvi, um so er, at triðjipartur skal endurnýta dáturnar.

## Varðveiting og trygdarvarðveiting	
Hvussu fert tú at varðveita og tryggja avrit av dátum í sambandi við eina granskingarverkætlan?	• Hevur tú goymslupláss tøkt? • Hvussu gert tú trygdaravrit, soleiðis at tínar dátur ikki eru í vanda fyri at blíva burtur? • Hvør hevur ábyrgd av trygdaravritum og endurstovning? • Hvussu skulu dáturnar endurstovnast, um so er, at tú ert úti fyri óhappi? Greið frá, hvussu ofta og hvar tú ætlar at gera trygdaravrit.
Hvussu fert tú at viðgera atgongd og trygd?	• Hvørjir vandar kanst tú ímynda tær við atliti at dátutrygd, og hvussu fert tú handfara teir? • Ætlar tú gera serlig tiltøk í sambandi við atgongd til dáturnar? • Hvussu fert tú at veita trygd fyri, at samstarvspartar kunnu fáa trygga atgongd til dáturnar? • Um tú savnar dátur úti, hvussu tryggjar tú so, at dáturnar verða fluttar til tína skipan á ein tryggan hátt? Um so er, at tínar dátur eru serliga viðkvæmar, er tað eitt gott hugskot at greiða nágreiniliga frá øllum trygdarviðurskiftum og regluligum standardum.
Úrveljing og varðveiting	
Hvørjar dátur skulu varðveitast og/ella deilast við onnur?	• Hvørjar dátur skulu varðveitast ella strikast grundað á lógarásett viðurskifti, sáttmálaviðurskifti ella onnur líknandi viðurskifti? • Hvussu fert tú at avgera, hvørjar aðrar dátur skulu varðveitast? • Hvørjar møguleikar fyri endurnýtslu av dátunum sært tú? • Hvussu leingi skulu dátur varðveitast? Ætla um hvørjar endurnýtslumøguleikar tínar dátur hava, bæði í sambandi við at validera tínar niðurstøður fyri at fáa til vega nýggj vísindarlig úrslit og í sambandi við undirvísing.
Hvat er tín ætlan fyri langtíðarvarðveiting av dátum?	• Hvar ætlar tú varðveita dáturnar fyri eftirtíðina? (til dømis á Tjóðskjalasavninum) • Hvat krevst av tær fyri at gera tínar dátur klárar til langtíðarvarðveiting? Met um tínar dátur hava varðveitingarvirði fyri eftirtíðina og eru egnaðar til arkivering. Møguliga er tað nevnt í tínum játtanskrivi, um dáturnar skulu langtíðarvarðveitast. Set teg í samband við Tjóðskjalasavnið, um tú ert í iva.
Dátudeiling	

Hvussu ætlar tú at deila dátur?	• Hvussu kunnu møguligir brúkarar finna tínar dátur? • Hvør kann fáa atgongd til tínar dátur og undir hvørjum umstøðum? • Ætlar tú at deila tínar dátur gjøgnum tænastuna hjá Tjóðskjalasavninum ella tænastuna hjá einum øðrum veitara, ella fert tú sjálvur at standa fyri hesum? • Nær verða dáturnar væntandi atkomuligar? • Ætlar tú at hava eina DOI (persistant identifikation) atgongd til tínar dátur? Hugsa um, hvussu tínar dátur kunnu gerast atkomuligar.
Eru nakrar avmarkingar í sambandi við deiling av dátum?	• Hvørji tiltøk fert tú at seta í verk fyri at minka um avmarkingar? • Hvussu leingi hevur tú tørv á at hava atgongd til dáturnar einsamallur/-møll og hví? • Er neyðugt við einari formligari avtalu um dátudeiling? Greið frá øllum avbjóðingunum, ið tú kanst ímynda tær í sambandi við dátudeiling og greið frá, hvussu tú hugsar tær at klára hesar avbjóðingar.
Ábyrgdarøki og tilfeingi	
Hvør hevur ábyrgd av dátumanagement?	- Hvør hevur ábyrgd fyri íverkseting, eftirliti og tillaging av dátuleiðsluætlanini? - Hvør hevur ábyrgdina av teimum einstøku uppgávunum í ætlanini?
Hvat tilfeingi er neyðugt fyri at fullføra tína ætlan?	• Tørvar tær ella serkøna hjálp uttanífrá?